

Moduł 1: Mapa jako narzędzie orientacji

Praca z mapą projektu nie polega na wyszukiwaniu punktów ani na porządkowaniu ich według kategorii. Mapa służy tu jako narzędzie orientacji w relacjach przestrzennych, które zwykle pozostają niewidoczne, ponieważ są oczywiste lub codzienne. Punkt na mapie stanowi jedynie punkt wejścia – sygnał, że w danym miejscu wydarzyło się coś, co można opisać i zestawić z innymi sytuacjami.

Punkt jako element większego układu:

Uczestnicy rozpoczynają od przyjrzenia się pojedynczemu punktowi, traktując go nie jako obiekt sam w sobie, lecz jako element większego układu. Istotne staje się to, co znajduje się wokół – ciągi komunikacyjne, zabudowa, zaplecza, miejsca zatrzymania, obszary intensywnego ruchu albo przeciwnie, przestrzenie pomijane. Punkt zaczyna być czytany poprzez swoje sąsiedztwo, a nie poprzez opis działania artystycznego.

W dalszym etapie uwaga przesuwa się na sposób użycia przestrzeni. Uczestnicy rozpoznają, jakie czynności są tu wykonywane regularnie, kto z tego miejsca korzysta, w jakich porach i w jakim celu. Interesujące staje się napięcie między funkcją miejsca a obecnością działania artystycznego – czy działanie wpisuje się w rytm przestrzeni, czy pojawia się na jego marginesie, czy pozostaje widoczne dla osób przechodzących, czy raczej działa w tle.

Zestawianie punktów i porównywanie warunków:

Mapa umożliwia zestawianie punktów z różnych lokalizacji. Uczestnicy porównują wybrane miejsce z innymi, zarówno z mapy projektu, jak i z własnego doświadczenia. Dzięki temu pojawia się możliwość rozpoznania powtarzalnych warunków – podobnych układów przestrzennych, zbliżonych funkcji, analogicznych sytuacji społecznych. Porównanie nie służy szukaniu podobieństw formalnych, lecz zrozumieniu, dlaczego w jednych miejscach działania artystyczne pojawiają się częściej, a w innych rzadziej.

Pytania, które nie prowadzą do jednej odpowiedzi:

Istotnym elementem modułu jest formułowanie pytań, które nie prowadzą do jednej odpowiedzi. Pytania dotyczą warunków obecności – dlaczego właśnie tutaj, co w tym miejscu umożliwia działanie, jakie ograniczenia narzuca przestrzeń, jak wpływa ona na sposób odbioru. Uczestnicy uczą się, że mapa nie daje gotowych interpretacji, lecz uruchamia proces myślenia o przestrzeni jako o układzie zależności.

Przeniesienie metody na własne otoczenie:

Moduł kończy się próbą przeniesienia tej metody na miejsca znane uczestnikom. Mapa projektu przestaje być zewnętrznym zasobem, a zaczyna działać jako narzędzie, które można stosować także poza projektem – do czytania własnej okolicy, codziennych tras i przestrzeni, które wcześniej pozostawały nierozpoznane.

Efekt pracy:

Efektom pracy nie jest jednoznaczna interpretacja punktu ani ocena działania artystycznego. Efektom jest zmiana sposobu patrzenia – przesunięcie uwagi z obiektu na relację, z formy na warunki, z mapy jako zbioru danych na mapę jako narzędzie orientacji w rzeczywistości przestrzennej.